

zoeken bleken er 23 (= 6,7%) in een slechte toestand. In ons geval bleek dit percentage nauwelijks kleiner, n.l. 6,4%. Van een aantal van deze poelen is inmiddels het achterstallig onderhoud weggewerkt. In 137 van de onderzochte locaties (= 40,1%) werden amfibieën geregistreerd in 1980. In 1984 was dit percentage teruggelopen tot 34,5%. Hierbij moet echter direct opgemerkt worden dat de inventarisatie van 1984 zeker niet zo grondig uitgevoerd is als die in 1980, omdat zoals vermeld de meeste poelen slechts één keer bezocht konden worden. Ook liggen de nieuw gevonden locaties in amfibie-armere gebieden, waardoor een vergelijking bemoeilijkt wordt. Aanwijzingen voor een herstel van amfibieënpopulaties geven deze gegevens echter niet. Er is wel een stabilisatie te bespeuren in het absolute aantal poelen waarin amfibieën aangetroffen werden. Door het grotere aantal poelen is er kwantitatief zelfs sprake van een vooruitgang, maar een vergelijking tussen het procentueel voorkomen van de dieren leert ons dat deze conclusie te voorbarig is. Uit tabel II blijkt dat de Kleine watersalamander beduidend in aantal is teruggelopen (met ongeveer 50%). Dit geldt in mindere mate ook voor de Vroedmeesterpad, de Gewone pad en de Draadstaartsalamander (*Triturus helveticus*). Alleen de Geelbuikvuurpad heeft meerdere poelen gekoloniseerd. Alle overige soorten zijn procentueel nagenoeg gelijk gebleven. Er zijn echter ook positieve ontwikkelingen aan te wijzen. Het lijkt dat het

voortbestaan van de belangrijkste poelen thans verzekerd is. In de poelen waarvoor een onderhoudsovereenkomst is afgesloten blijken procentueel veel meer amfibieënsoorten voor te komen dan in het totale aantal. De animo van eigenaren en gebruikers voor het afsluiten van een dergelijke overeenkomst is bovendien sterk groeiende. Uit ons onderzoek blijkt dat nieuwe poelen snel gekoloniseerd worden (binnen een jaar ongeveer 30%). In sommige gevallen bleken er reeds na enkele maanden amfibieën in nieuwe poelen te zitten. Verheugend is ook dat dit enige keren de Geelbuikvuurpad betrof, de soort waarvoor het actieplan in eerste instantie werd opgesteld.

Samenvattend kunnen we stellen dat de resultaten in nieuwe poelen en poelen met een onderhoudsovereenkomst zeer hoopgevend zijn. Teleurstellend echter is het feit dat wederom bestaande poelen in het begin van de jaren tachtig gedempt zijn. Mede door de inzet van de N.L.M.-groep en hun goede contacten met agrariërs lijkt er echter momenteel een kentering op te treden in de houding van veel Zuidlimburgse boeren. De hoop is daarom zeker gerechtvaardigd dat de meeste amfibieënsoorten voor het Mergelland en daarmee voor Nederland behouden kunnen worden.

Summary

First results of the strategy for the conservation of the amphibians in South-Limburg (NL).

In the Dutch province of Limburg, old fashioned drinking pools for cattle play an important role in the life cycle of several amphibian species. Unfortunately many pools have become out of use in the past decades. Usually they fall into severe disrepair or even disappear completely, thus endangering the survival of such species as *Bombina variegata* and *Alytes obstetricans* in this part of the country.

This paper deals with measures which were taken to improve the present situation by stimulating maintenance of still existing pools and construction of new pools, and discusses the first encouraging results of those measures.

These results justify the hope that most species of amphibians can be preserved in this area.

Literatuur

- BOSSENBROEK, P., G. HANEKAMP, A.J.W. LENDERS en A.H.P. STUMPEL, 1982. Een actieplan tot behoud en herstel van de Zuid-Limburgse amfibieën. Rapport Overleggroep Poelenbeheer, Staatsbosbeheer, Roermond.
- DUIJGHUISEN, T., B. HEUSKESHOVEN, P. VAN DER MEY-OEN en T. RAATELAND, 1976. Een inventarisatie van de amfibieënfauuna van Zuid-Limburg, met de nadruk op de ecologie van de Vroedmeesterpad (*Alytes obstetricans*) en de Geelbuikvuurpad (*Bombina variegata*). Doctoraalscriptie, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam, Vakgroep Dieroecologie, Katholieke Universiteit Nijmegen en Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum.
- HALL, J. VAN, 1978. Poelen Mergelland. Model van een subsidieregeling voor poelen in het proefgebied Nationaal Landschapspark Mergelland. Sta-geverslag, Staatsbosbeheer dienstvak Natuurbehoud, Roermond.
- LENDERS, A.J.W., 1985. Actieplannen tot behoud en herstel van de Limburgse amfibieënpopulaties. Natuurhistorisch Maandblad 74, p. 172-174.
- SMIT, R.C.J., 1981. Verspreiding en biotopen van amfibieën in Zuid-Limburg e.o. De situatie in 1980. Doctoraalonderzoek, Instituut voor Taxonomische Zoölogie, Universiteit van Amsterdam en Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum.

Korte mededelingen

Congres voor speleologen

De Union Internationale de Spéléologie houdt van 1-7 augustus 1986 haar negende congres in Barcelona. Tijdens dit congres zal aandacht besteed worden aan karstverschijnselen, biospeleologie, anthropologie-paleontologie, toegepaste speleologie, documentatie en technische speleologie. Parallel aan dit congres loopt een festival van speleologische films. Voor

inlichtingen en opgave kan men zich wenden tot het volgende adres:

9e Congreso Internacional de Espeleologia-Secretariat
Av. Francesc Cambó, 14, 9.ºB.,
-E-08003 Barcelona, Spanje.

Grote griezels

Metaalplastieken van spinnen en insecten door Hans Jähne

"Grote griezels" is de titel van een tentoonstelling van grote metaalplastieken van insecten en spinnen

van de Duitse kunstenaar Hans Jähne. Nadat deze indrukwekkende kunstwerken eerder te zien waren in o.a. Bern, Bonn, Brussel, Frankfurt en Wenen, zijn zij nu ook in Nederland te zien.

Het Natuurhistorisch Museum Maas-tricht biedt van 15 mei tot en met 15 augustus onderdak aan een twintigtal van staal gemaakte, meer dan een halve meter grote en tot 10 kg zware "griezels".

Daarnaast exposeert de kunstenaar ook tekeningen en aquarellen.

Bijzonder is dat de stalen kunstwerken niet achter glas staan: het is de uitdrukkelijke bedoeling van de kunstenaar dat zijn heel herkenbare "griezels" mogen worden aangeraakt. Juist door de mogelijkheid van intensief contact met zijn staalplastieken hoopt Jähne iets weg te nemen van de angst die veel mensen voor spinnen en insecten hebben.

Wie gezien heeft hoe mooi en gekompliseerd deze vaak vertrapte dieren eigenlijk zijn, zal wellicht wat voorzichtiger omspringen met die kleine "griezels".

Doordat de sculpturen mogen worden aangeraakt is deze tentoonstelling ook geschikt voor blinden en slechtzienden, voor wie bovendien informatie in brailleschrift beschikbaar is.

Over Hans Jähne

De Duitse kunstenaar Hans Jähne werd in 1926 in Dresden geboren. Van 1943 tot 1947 volgde hij een artistieke opleiding, o.a. aan de Staatlichen Meisterschule für Kunsthandwerk en de Hochschule für bildende Kunst in zijn geboorteplaats.

In 1952 vestigde hij zich als zelfstandig glasschilder en technisch graficus. Al snel kreeg hij grote opdrachten van bedrijven als Oetker, Hanomag, Klingenberg, enz.

Na zich in tal van technieken te hebben verdiept, maakte hij in 1969 zijn eerste stalen sculptuur van een spinachtig dier; er zouden er nog vele volgen. Staal (en in mindere mate ook koper) zou in zijn werk een belangrijke rol blijven spelen, niet alleen bij de sculpturen van spinnen en insecten maar ook in zijn grote wandplastieken en "Wasserspiele".

In 1973 werd Hans Jähne onderscheiden met de gouden Ehrenmedaille für hervorragende künstlerische Arbeiten van het Künstlerhaus Wien.

In 1983 won hij de Kulturpreis van het Landesverband Lippe.

Sinds 1970 exposeerde hij in meer dan 30 Europese steden, waaronder Bern, Bonn, Frankfurt, Hamburg, Wenen en Brussel. In deze laatste stad was hij onlangs te gast bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Tijdens deze expositie zullen vier bijzondere manifestaties plaatsvinden

op de volgende woensdagmiddagen van 14.00 - 17.00 uur:

4 juni, 25 juni, 16 juli, 6 augustus.

Daarbij zal een beperkt publiek nader kennis kunnen maken met de echte "kleine griezels", de insecten en de spinnen. Belangstellenden kunnen zich hiervoor telefonisch aanmelden of nadere informatie verkrijgen via het volgende nummer 043-293064.

plaats: Natuurhistorisch Museum Maastricht
De Bosquetplein 6-7, 6211 KJ Maastricht, tel. 043 - 293064.

periode openingstijden: 15 mei tot en met 15 augustus 1986.

maandag tot en met vrijdag van 10.00 - 12.30 uur en van 13.30 - 17.00 uur.

toegangspreisen: volwassenen f 1,—, kinderen f 0,50, groepen reductie

rondleidingen: D. Th. de Graaf tel. 043 - 293068

inlichtingen: Natuurhistorisch Museum Maastricht, tel. 043 - 293064.

Wilde Ganzenbordspel

Dit ganzenbordspel uitgegeven door de Stichting Kritisch Faunabeheer, is gemaakt door twee medewerksters van de stichting en bestaat uit een met aquarellen geïllustreerd kartonnen speelbord en een tekst/opdrachtenboekje met uitgebreide informatie over het leven van wilde ganzen.

Als u het spel speelt, blijkt wat een moeite een gans moet doen om te winnen (overleven). In 63 vakjes leert u het ganzenbestaan kennen en merkt u dat het hoog tijd is de ganzen in Nederland te beschermen.

Aan de vooravond van de ganzenjacht (december/januari) wil Kritisch Faunabeheer door middel van dit ganzenbordspel bij een breed publiek, spelenderwijs, begrip kweken voor het lot van deze trekvogels.

Het Wilde Ganzenbord is als volgt te bestellen:

Telefonisch: 085-453191, of door f 12,50 incl. verzendkosten over te maken op giro 13093 t.n.v. Informatiefonds Stichting Kritisch Faunabeheer, Oosterbeek.

Boekbespreking

Onze inlandse spinnen en hun levenswijze

Vanuyt van Herman. Onze inlandse spinnen en hun levenswijze. Wommelgem (B.), Natuurwerk-

groep Fort 2, 1984. 58 p., afb., lit. opg., reg. + poster Spinnen van België. Prijs: Bfr 175 + verzendkosten (Bfr 25 (België), Bfr 45 (Nederland)). Bestellen bij: Natuurwerkgroep Fort 2, Van Aschestraat 83, 2220 Wommelgem - België.

Wanneer gekeken wordt naar de bezoeksijfers van de "spinnenmiddagen" die van tijd tot tijd door het Natuurhistorisch Museum Maastricht georganiseerd worden, dan kan niet ontkend worden dat deze gevreesde en verachte diergroep een toenemende populariteit geniet. Wellicht is het het spanningsveld tussen afgrijzen en nieuwsgierigheid dat de mensen met honderden naar het museum laat komen. Daar kan men dan, waarschijnlijk voor het eerst in zijn leven, door een mikroskoop naar spinnen kijken - er als het ware oog in oog mee staan - en ervaren dat "zelfs" die dieren interessant en soms heel mooi zijn. Voor sommigen - ik hoop altijd velen - is zo'n eerste kennismaking aanleiding tot verdere vragen en eventueel een zich echt verdiepen in dit onderwerp.

Daar is nu juist het hier besproken werk, dat door de auteur bescheiden een brochure wordt genoemd, een uitkomst. Voor een in verhouding tot het gebodene lage prijs weet de auteur U een welhaast overstelpende hoeveelheid wetenswaardigheden over vrijwel alle facetten van spinnen en hun doen en laten mee te geven. In zijn voorwoord stelt hij, dat hij zich duidelijk op de leek richt, waarbij het doel is zoveel mogelijk gegevens zo goedkoop mogelijk te brengen. Naar mijn mening, ik schreef het al, is hij in beiden geslaagd, waarbij "goedkoop" zeker niet de bijklank van gebrek aan kwaliteit heeft. Het is mij bijvoorbeeld opgevallen dat de gereproduceerde foto's van een voor dit type uitgave opmerkelijk goede kwaliteit zijn en dat een index niet ontbreekt.

De volgende hoofdstukken komen na een inleiding aan bod: de plaats van de spin in het dierenrijk - het lichaam van de spin - het spinapparaat en het gebruik van de spindraden - de voortplanting en de ontwikkeling van het jonge dier - de giftigheid der spinnen - nog wat over het leven der spinnen (communicatie, verplaatsing, overwintering, voorkomen, prooi en prooivangst, vijanden, camouflage en mimicry) - een korte beschrijving van de families en enige soorten -, en dan volgt een nawoord.

Het gebruik van deze uitgave lijkt mij zeker niet alleen geschikt voor de geïnteresseerde leek. Daar waar men zich in het onderwijs wil verdiepen in het onderwerp "spinnen", biedt het een goede mogelijkheid om zich zonder tijdrovend speurwerk in dit onderwerp te verdiepen, als voorbereiding voor het geven van een les of een praktikum of het voorbereiden van een studieproject, terwijl de "moeilijkheidsgraad" een gebruik door de leerlingen zelf m.i. zeker niet in de weg staat.

Mocht ik enige kritiek willen geven, dan geldt dit het hoofdstukje over de plaats van de spin in het dierenrijk, dat ik in verhouding tot de overige hoofdstukjes wat droog en te gedetailleerd vind. Systematiek hoeft niet droog te zijn. Wellicht iets om bij een herdruk aan te denken? Waar vind ik echter zoveel op zoveel plaatsen te gebruiken informatie voor zo'n lage prijs?

A.W.F. Meijer